

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Rosalia Abarrategi Irasuegi

*Aramaio, Araba
(1938)*

Aurkibidea

Biografia

Gureia auzoko "Jaurinagusi" (Jaureginagusi) baserrian jaio zen. Ama auzoko Akixo baserrian jaio eta familiarekin Jaureginagusira bizitzera etorritakoa zen. Aita, berriz, Arrasateko Garagartza auzoko Bostarte baserrikoa. Sei seme-alaba izan zituzten. Zazpi urte zituenean auzoko "Gatzikarro" (Gatzekoarro) baserrira bidali zuten neskame, umeak eta ganadua zaintzera. Urte eta erdiz egon zen bertan. Eskolara oso gutxi joan zen, baina bere aita eskoladun gizona zen eta hark irakatsitakoak ikasi zituen Rosaliak. Baserri lanetan ere gizonen pare jarduteko gauza zen. Bizi osoa eman du bere jaiotetxean, umeak eskolaratzeko Arrasaten eman zituen urte batzuk salbu. Altzaga auzoko Enrikena baserriko Juan Balanzategirekin ezkondu eta Jaurinagusi bere jaiotetxean bizi izan dira ordutik. Lau seme-alaba dituzte. Bere ahizpa Maria Joserekin batera egin zitzaion elkarriketa.

Zintak

ARA-112

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2010-05-19
- **Iraupena:** 101 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Aitarekin etxean asko ikasitakoak

- **Erref:** ARA-112/005
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:07:03. **Bukatu:** 00:08:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Eskolako kontuak. Liburu batzuk eskolan ematen zizkieten, eta beste batzuk erosi egin behar izaten zituzten. Etxean dirua falta izaten zen, eta liburu gabe ibiltzen ziren. Eskolan, arbela ematen zien. Mari Jose eta Rosaliaren aita eskolan ibilia zen, eta etxean asko irakasten zien.

Transkripzioa

-Eta ze ikasi zeuein edo zeueik zelan ikasten zeuein edo, liburuak eta nundik... etxetik eruten zeuein?

-Mari Jose: Ez, bertan. Batzuk bertan emuten zuskuen eta beste batzuk etxetik, etxien erosita eruten zeuan. Baiña klaro, pasatzen zana, etxien ez auen diruik liburuak erosteko eta, ba...

-Liburu barik?

-M.J.: Liburu barik.

-Kuadernuak eta lapitzak eta?

-M.J.: Ba, horreik, batzuk emuten zien eskolan eta beste batzuk etxetik eruenda.

-Rosalia: Eskolan pizarrie.

-M.J.: Hoixe!

-R.: Borrau eta... pizarrie.

-M.J.: Besteik ez auen zerik.

-Eta zuek zelan ikasten zeuein numeruek eta. Abakuekin edo buruz edo zelan?

-M.J.: Buruz be bai eta, bestela, hola marra batzuk eindda eta, ba holako zerak.

-R.: Guk geurien aittek eskola asko euken eta asko erakusten uskun etxien. Baiñe eskolan ikessite bapez iguel e!

-M.J.: Etxien aittak bai, amak ez. Amak ez eukan eskolaik. Baiña aittak bai, aitta...

-Bizkaitarrak orduan...

-M.J.: Bai, harek eskola ona zeukan. Garagartzan ikesi zeban harek, eta ez dakit zenbat diploma eta emundakua, hartutakua zan eta... berak...

2. "Gatzikarro"-ra neskame

- **Erref:** ARA-112/016
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:20:43. **Bukatu:** 00:23:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Zazpi urte zituela auzoko "Gatzikarro"(Gatxekoarro) baserrira joan zen neskame: umezain eta itulan egitera. Bertan egiten zuen lo. Eskolara, astean egun baten joaten zen. Aramaioke kalera joaten zen erosketak egitera. Etxeko nagusiak jo zueneko kontatzen du. Urte eta erdi egon zen "Gatzikarro", eta etxera bueltatu zen.

3. Abadeak "palo"

- **Erref:** ARA-112/019
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:24:49. **Bukatu:** 00:26:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Dotrina kontuak. Berandu joanez gero, abadeak jo egiten zituen, eta horregatik askotan ez ziren joaten. Gurasoei esan egiten zien ez baziren joaten. Abadea Aramaiokoa zen.

4. Anega bat gari eta gurdikada egur abadeari

- **Erref:** ARA-112/022
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:29:06. **Bukatu:** 00:32:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Errezoak egiteagatik abadeari anega bat gari entregatu behar izaten zitzaion. Gero, abadeak saldu egiten omen zuen garia. Baserritar asko jateko gabe geratzen zen. Udan, San Estebanetarako, bi oilasko eman behar izaten zizkieten. Gurdikada bat egur ere eraman behar izaten zioten; pago-egurra edo egur ona izan behar zuen. Auzokoak joan behar izaten ziren abadearen egurra txikitza; umeak, berriz, ganbarara jaso behar izaten zuten egur. Gero, umeei merienda ematen zien; batzuei hobia besteei baino.

5. Ordu biko sermoiak

- **Erref:** ARA-112/024
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:33:33. **Bukatu:** 00:35:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Abadea jende gaztea, bikoteak... zelatatzen ibiltzen zen. Bi neskek abadeari adarra jotzeko, burla egiteko... egindakoa kontatzen dute. Sermoiak bi ordukoak izaten ziren. Abade gogorra zen.

6. Abadea, auzoko agintari

- **Erref:** ARA-112/027
- **Iraupena:** 0:00:33. **Hasi:** 00:37:37. **Bukatu:** 00:38:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Lehen, auzo bakoitzean abade bat zegoen. Abade bakoitzak bere "amakasa" (serora) izaten zuen, eta auzoak berak gobernatzen zituen. Ortuko lanak auzoak egiten zizkion.</p>

7. Garizuman, txirikolan

- **Erref:** ARA-112/028
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:38:10. **Bukatu:** 00:39:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Eskola denborako jolasak. Garizuman, txirikolan jolasten zuten goiko kaminoan. Harrapaka, pote-poteka... egiten zuten jolas. Denbora gutxi izaten zuten jolasera.

8. Behi-esnea, diru-iturri

- **Erref:** ARA-112/029
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:39:00. **Bukatu:** 00:39:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Ganadu asko zuten baserrian. 12-14 behi izaten zituzten kortan. Esnea saltzen hasi zirenean, hasi ziren aurrera egiten; diru-iturria baitzen. Esnea kalera eramaten zuten, esnezalearengana.

9. Senargaia nola ezagutu

- **Erref:** ARA-112/035
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:47:15. **Bukatu:** 00:48:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Senarra nola ezagutu zuten. Rosaliak txiki-txikitatik ezagutzen zuen gero senarra izan zuen. Mari Josek, berriz, erromerian ezagutu zuen.

10. Erromeria joan aurretik baserriko lanak egin behar

- **Erref:** ARA-112/038
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:49:58. **Bukatu:** 00:51:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Baserrria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Rosalía Aramaioko erromeria joaten zen. Oinez egiten zuen baserritik kalera eta kaletik baserrirako joan-etorria. Gauetan, hamarretarako etxean egon behar izaten zuen. San Martín jaietan erromeria joan aurretik oloa ebakitzen aritu zirenekoa kontatzen dute.

11. Segan, txikitatik

- **Erref:** ARA-112/039
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:51:30. **Bukatu:** 00:52:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Garia
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Rosalía txikitatik aritu izan da segan. Garia segarekin nola mozten zen kontatzen dute. Aita hil ondoren, utzi egin zioten garia egiteari.

12. Gari-jotzeari buruzko kontuak

- **Erref:** ARA-112/040
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:52:40. **Bukatu:** 00:54:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserrria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Gari-jotzeari buruz hitz egiten dute. Makinaz, "matxakadoraz", jotzen zuten garia. Makina baino lehenago, trailuarekin jotzen zuten garia larrainean. Auzoko beste baserri batzuetan nola egiten zuten kontatzen dute: behorrarekin, lastoa bereizteko makina...</p>

13. Behorrari etxafuegoa buztanean jarri

- **Erref:** ARA-112/041
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:54:38. **Bukatu:** 00:55:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserrria » Baserriko lanak » Garia
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Rosalía neskame egon zen baserrian larrainean aritzen ziren behorrek. Gero, behorrak basora bidaltzen zituzten, baina, gari usaina hartuta, sorora

bueltatzen ziren. Behorra bidaltzeko etxafuegoa buztanean jarri ziotenekoa kontatzen du.

14. Arto pillo artean, arrosarioa errezatzen

- **Erref:** ARA-112/042
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:55:55. **Bukatu:** 00:56:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Egun osoan lanean aritu, eta gauean, etxeratutakoak, arrosarioa errezatu behar izaten zuten arto-zuriketan egiten zuten bitartean. Amak errezatu ohi zuen. 15 misterioa arrosarioa errezatzen zuten.

15. Auzolanak eta laguntza

- **Erref:** ARA-112/043
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:56:46. **Bukatu:** 00:59:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Neska koskorak zirela, auzoko bizilagun batzuen etxera joaten ziren arto-zuriketan laguntzera. Gari-lanak egiteko auzoko batzuk elkartzen ziren. Auzolanak egiteko etxean mutilik ez zenez, Bergarako lehengusu bat joaten zen beraien etxera. Rosalia birritan joana da auzolanetara.</p>

16. Osabak pikatutako segak

- **Erref:** ARA-112/045
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:59:45. **Bukatu:** 01:00:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Osabak sega pikatzen zion, eta Rosaliak etxeko belarrak segarekin ebakitzen zituen.

17. Gaiztakeriak

- **Erref:** ARA-112/047
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:01:00. **Bukatu:** 01:02:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Gaztetako ibilerak. Auzoko gizon bati buruzko hainbat pasadizo kontatzen du. Gaztetan egindako gaiztakeriak

18. Karramarroa kolkotik behera

- **Erref:** ARA-112/049
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 01:03:58. **Bukatu:** 01:06:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Gaztetako ibilerak. Auzoko gizon bati egiten zizkien gaiztakeriak kontatzen ditu. Sugandilak, karramarroak... jartzen zizikioten arropan. Rosaliak laneko arduradunari erlojua kendu zionekoa kontatzen du.

19. Basolanean eta trontzan ibilia

- **Erref:** ARA-112/050
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 01:06:18. **Bukatu:** 01:07:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Basolanean, pinuak sartzen, birlandatzen... ibilitakoa da. Trontzarekin gaztaina enborrak botatzen ibilitakoa da. Aitak zuhaitzak kapatzen zituen, eta Rosaliak eta amarekin trontzan egiten zuten.</p>

20. Gasolina bila astoarekin

- **Erref:** ARA-112/057
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 01:27:40. **Bukatu:** 01:28:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

"Matxadakora" martxan jartzeko, astoarekin joan behar izaten zuen gasolina bila Urbinara. Gasolindegia non zegoen azaltzen du

21. Igandetan, Legutiora

- **Erref:** ARA-112/058

- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:28:35. **Bukatu:** 01:29:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Tratu handia zuten Legutioko familia batekin. Igandetan, Legutiora joaten zen astoarekin. Sagarrak eta makatzak eramaten zizkien, eta bueltan patatak eramaten zituen etxera. Trukea egiten zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com